

ze zavinění poraněného. Onen důkaz nebylo lze vůbec provést, jelikož podle skutkového zjištění nižších soudů byl úraz způsoben tím, že nákladní automobil, žalovaným řízený narazil na zavřená dvířka přední plošiny protijedoucího vlečného vozu elektrické dráhy, čímž bylo auto prudce obráceno čelem k tramwayi, a že při tomto otočení auta byl žalobce vymrštěn na dlažbu. Že žalobce tuto škodlivou příhodu, srážku, zavinil anebo alespoň spoluzavinil, nebylo ani tvrzeno, tím méně prokázáno. Pokud jde o otázku, zda žalobce nezavinil úraz, anebo nezvětšil škodu svým zaviněním, nelze uznati na zavinění žalobce ve smyslu § 1297 obč. zák., an se podle zjištění zachoval tak, jak to při rozvážení pečiva bylo obvyklé, t. j. že si rovnal při ranní spěšné rozvážce při jízdě ve voze pečivo, tedy nezaujímal místo vedle žalovaného a že se srážkou nepočítal a pro případ srážky neměl zkušeností.

Čís. 8569.

Rozsah působnosti kostelních konkurenčních výborů.

Kostelníci nejsou sice zákonnými zástupci kostelního jmění, mohou však býti požívateli kostelního jmění. Služební požitky kostelníků patří k potřebám kostelním. Dispoice se služebními požitky kostelníků náleží do oboru správy farářovy, leč že by byl ve výkonu tohoto práva nějak omezen. Určil-li farář, by kostelník vykonával obsah požívacího práva pozemku, jde o vůli držitelskou projevenou zákonným zástupcem kostelního jmění.

(Rozh. ze dne 20. prosince 1928, Rv II 104/28.)

Žalující římsko-katolické farní obročí v B. na Moravě domáhalo se na obci B. uznání, že žalovaná obec jest povinna uznati, že žalujícímu obročí přísluší služebnost požívání louky pro jeho kostelníky proti placení příslušných daní. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, o d v o l a c í soud uznal podle žaloby. D ů v o d y: Zjistila-li první stolice, že užívání, správně požívání louky kostelníky bylo součástí jejich služebních příjmů, což žalovaná nepřímou připustila, díc, že požívání bylo kostelníkům propůjčeno na přilepšenou, je již tím prokázáno, že požívali louky právě se zřetelem na svou kostelnickou službu, že tudíž nevykonávali obsah práva požívacího jako své osobní právo, nýbrž jménem a k dobru žalujícího kostela, jenž měl na tom pochopitelný zájem, by jeho služebníci byli za své úkony odměňováni. Z toho a vzhledem k obsahu přílohy, podle níž se obecní zastupitelstvo v B. dne 21. listopadu 1925 usneslo, že obec není povinna, by tak velkým penízem na službu kostelníků přispívala, ano jest kromě ní více obcí v kostelním obvodu, jest zřejmo, že k žalobě jest aktivně oprávněn římsko-katolický kostel v B., nikoliv snad ti kteří kostelníci pro svou osobu, jichž procesní oprávněnosti by ostatně vadila obdoba zásady § 1462 obč. zák., nehledíc ani k nedostatku mimořádné vydržecí lhůty u jed-

notlivých kostelníků. Oč tedy ve sporu hlavně jde, není otázka aktivního oprávnění, jež je podle dosavadních vývodů nepochybná, nýbrž otázka, zda žalující kostel více než 40letým držením kostelníků vskutku vydržel sporné právo poživací, zda jsou splněny všechny věcné podmínky vydržení tohoto práva zástupcem. Předem sluší odmítnouti nesprávný názor prvního soudu, že kostelníci jsou jen sluhy farářovými. Obecně známý ráz kostelnických úkonů a sám název ukazují jasně, že jde o sluhy, o nižší zřízence, orgány kostela, kostelního jmění. Že se služební jejich poměr řídí volnou smlouvou se správcem kostela (farářem) a že tento je může libovolně vypovědět, nedotýká se podstaty jejich služebního postavení (k tomu Budw. čís. 1151 A, 8205 A). Dekret dvorské kanceláře ze dne 14. listopadu 1822, čís. 394 (Sbírka W. G. Goutty svazek 47 str. 326), na něž žalující strana poukazuje, neupravuje sice poměry kostelníků zásadně, ale i v něm dochází výrazu zásada, že jde o zřízence jmění kostelního. V souzeném případě kostelníci jako zřízenci žalujícího kostela vykonávali nesporně přes 40 let obsah poživacího práva a v tom jest uchopovací čin, první náležitost potřebná k nabytí držby vůbec. Mylně požaduje první soud, by sami oprávnění zástupcové kostela skutkem vykonávali obsah poživacího práva, neboť ujeti se držby mohou za právnické osoby i jejich zřízenci (orgány), zástupcové nepřímí, což v souzeném případě bylo potud nutností, poněvadž jen tito orgánové jsou schopni držby se ujeti, nikoliv sbor povoláný k právnímu zastupování kostela. Ovšem se tu k nabytí držby dále nezbytně vyžaduje držitelská vůle na straně oprávněných zástupců právnické osoby, jež se může projevit nejen příkazem, nýbrž i schválením, třeba i mlčky činy konkludentními. V souzeném případě netřeba držitelskou vůli doličovat nepřímou z pouhých průtahů. Svědectvím Františka B-a jest zjištěno, že, když si svědek stěžoval faráři na malý plat kostelníka, odvětil mu farář, že k tomu patří louka. Tím je jasně prokázáno, že farář, správce (představený) kostela, bez jakéhokoliv zákroku se strany obce, jak svědek dotvrzuje, udělil kostelníkovi výslovný příkaz, by na účet svého služebního platu požíval louky (to se stalo hned, když svědek nastupoval kostelnickou službu a ne snad, jak zástupce žalované obce při odvolacím jednání zdůrazňoval, až bůhví kdy později; ostatně by se i dodatné schválení svým účinkem rovnalo příkazu). Třebaže k správě kostelního jmění jsou podle dosavadního právního stavu povoláni vedle faráře též kostelní hospodáři a patron, postačí zajisté za daných okolností projev faráře samého, stojícího v čele kostelní správy. Prvý soud opřel své odchylné mínění též o to, že konkurenční výbor nikdy nejednal o louce, že v jeho účtech a zápisech není záznamu o jejím užívání (požívání) jako součástce kostelního důchodu a že je tam veden jen roční plat kostelníků 200 Kč. Leč z této okolnosti, ostatně s hlediska hořejších zjištění a vývodů podružné, nelze pranic vytěžiti na prospěch žalované obce, již proto, poněvadž konkurenční výbor podle zákona ze dne 2. dubna 1864, čís. 11 mor. z. zák., jenž nebyl dotčen zákonem ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák., není povolán, by spravoval kostelní jmění (srovnej Budw. 1131 A), nýbrž jako

usnášecí a dozorčí orgán ve věcech kostelní konkurence má působnost úzce vymezenou, obstaráváje rozvrhem přirážek na osadníky úhradu oněch kostelních potřeb, pro něž není zvláštní úhrady odjinud. A takovou zvláštní úhradou pro část služného kostelníků bylo v souzeném případě, dosud ovšem jen fakticky, právě požívání louky, jež jim žalovaná obec, jak za sporu připustila, propůjčila na přilepšenou. Tím se vysvětluje, že v okruh působnosti konkurenčního výboru spadal jen peněžní doplněk služného pro kostelníky. Při ústním odvolacím líčení tvrdila arci žalovaná obec, že by byl žalující kostel nezbytně musil dokázati, že užívání louky bylo jako součást kostelního jmění vedeno v účtech kostelní správy, sdělovaných podle zvláštních předpisů farářem pro nadřízený úřad církevní, kdežto prý žalobce to ve sporu ani netvrdil, takže již z té příčiny nelze prý žalobní žádosti vyhověti. Než toto stanovisko jest právně pochybené, ježto k nabytí držby poživacího práva postačil kromě uchopení se držby úmysl držební již shora z jiných skutečností dolíčený, a předpisy o účtech kostelní správy nelze beze všeho vztahovati na případy, kde šlo, jako dosud ve vztahu mezi stranami co do požívání louky, o stav jen faktický, nikoliv právní. Že dávka každoročně kostelníky odváděná byla uznávacím poplatkem, překážejícím ovšem i vydržení mimořádnému, poněvadž by pak držbu práva nebylo možno považovati za bezelstnou (§ 1477 obč. zák.), jež prý si obec, dávši kostelníkům louku na přilepšenou k požívání, vymínila právě proto, by zamezila vydržení, jest holé, ničím nepodepřené tvrzení žalované obce, k němuž se první soud mylně přiklonil, byť jen jaksi váhavě a podmíněčně, ani se nepokusiv o jeho zdůvodnění. Ostatně je tvrzení to přímo vyvráceno zjištěním, že poplatek kostelníky odváděný byl vždy zapravován a účtován na daně z požívané louky. V tomto spojení je také hodno povšimnutí, že částka kostelníky na obci zapravovaná nebyla nikterak zaokrouhlena na zlaté (koruny), což také svědčí tomu, že vskutku šlo o daň. Stejně neudržitelným jest mínění, že šlo o pouhou výprosu, ježto žalovaná, již by jako domnělého propůjčitele tížilo důkazní břímě, ve sporu nic konkrétního o libovolné odvolatelnosti používání louky netvrdila, natož pak prokázala, naopak jest zejména tím, co vypověděl svědek František B., řečené mínění nadobro vyvráceno. Mimo to záleží výprosa v užívání bezplatném, kdežto požívání louky bylo pro kostelníky částí jejich služebního příjmu, a to, jak se dokonce v odvolacím sdělení výslovně uvádí, odměnou za to, že také obci sloužili zvoněním ráno a večer. Pokud se klade důraz na to, že prý kostel nikdy nepožadoval od obce požívání louky jako její povinnost, žalovaná zřejmě přehlíží, že se prvá věta § 313 obč. zák., na niž se tu naráží, vztahuje na držbu práv obligačních a že u tak zv. práv (služebností) afirmativních vyžaduje zákon jen svolení, jež sluší vykládati ve smyslu pouhého trpění (§ 351 obč. zák.). Že a pokud požívání louky jako součást platu kostelníků bylo snad darováním se strany obce, jest nerozhodné, poněvadž při mimořádném vydržení, o něž se jedná, nesejde na právním důvodu (§ 1477 obč. zák.). Jen mimochodem se podotýká, že podle § 1461 obč. zák. i darování může býti důvodem řádného vy-

držení. Zbývá se ještě zmíniti o žalobcovu tvrzení, že kostelníci, zapravující z louky daň, plnili povinnost uloženou jim jako poživatelům v § 512 obč. zák. Tomuto pojetí přičil se ovšem prvotní doslov žalobní žádosti o uznání služebnosti práva užívání louky, ač nejen v záhlaví žaloby, nýbrž i v jejím odstavci 1 poslední věta je výslovně řeč o právu poživacím, takže tu byla neshoda mezi žalobním návrhem a jeho skutkovým odůvodněním. Leč tato nesrovnalost byla odstraněna při ústním odvolacím líčení tím, že žalující strana, vysvětlivši to jako pouhé nedopatření, žalobní návrh v té příčině opravila, kterouž opravu odvolací soud přes odpor žalované strany připustil, poněvadž nejde o změnu žaloby (§ 235 c. ř. s.), nýbrž o odčinění zřejmého stylistického nedopatření, ano v přednesu žalující strany není sebemenšího náznaku, že kostelníci užívali louky jen pro svou potřebu (§ 504 obč. zák.), tedy nikoliv beze všeho omezení (§ 509 obč. zák.). Jest tedy uznati, že kostelníci, platíce obci z louky fakticky jimi požívané ročně 7 Kč jakožto daň, zásadně tím plnili povinnost uloženou poživateli v § 512 obč. zák., by hradil břemena váznoucí na věci. Že platili na daň částku číselně v podstatě stále stejnou, i když daň s přírážkami nepoměrně vzrostla, není žalobnímu nároku na překážku, neboť jde to zřejmě na vrub opominutí povolaných činitelů obce, kteří se, jak František B. dosvědčil, omezovali na to, že někdy kostelníky o daň upomenuli, na nichž přec bylo, aby od kostelníků podle okolností žádali celou zvýšenou daň obci jako vlastníci z louky předpisovanou. Nelze na kostelnících ani na kostelní správě požadovati, by se, pokud trvala držba práva poživacího jakožto stav pouze faktický, sami starali o to, kolik vlastně v tom kterém roce činily měnící se veřejné dávky z louky; vždyť žalovaná obec, na níž bylo, by dokázala obmyslnost držby, ani netvrdila, že jim musilo býti známo, že se ve skutečnosti z louky vybíraly veřejné dávky částkami vyššími, než kolik hradili kostelníci, a že tedy již z té příčiny musili míti pochybnost o tom, zda požíváním louky vykonávají obsah práva věcného jako svého práva. Jsou tudíž prokázány veškeré náležitosti mimořádného vydržení služebnosti požívání louky žalujícím kostelem a nepodařil se žalované obci důkaz, že držba tohoto práva nebyla bezelstná, a nelze přisvědčiti názoru, jež zástupce žalované obce rozvinul při ústním odvolacím líčení, že by vydržení bylo vyloučeno, poněvadž šlo o příspěvek obce na úhradu kultu, tedy o plnění povinností veřejnoprávních a nikoliv o povinnost soukromoprávní, jež prý by se musila opírat o usnesení obecního zastupitelstva. Proti tomu stačí uvážiti, že zákonem nebyla obec zavázána přispívati na kostelní potřeby právě poskytnutím požívání louky, jež nadto jest soukromým majetkem obce; avšak učinila-li tak, vstoupila tím v soukromoprávní poměr k žalujícímu kostelu a musí se nyní smířiti se všemi důsledky. O tom, by žalující strana dokazovala soukromoprávní úkon se strany obec, nemůže ostatně býti řeči ve sporu, kde jde o mimořádné vydržení poživacího práva a kde tudíž, jak již řečeno, na právním důvodu držby vůbec nezáleží.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Podle §§ 41 a 42 zákona ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z. má spravovati jmění farních kostelů farář, zastupitelstvo farní obce i patron společně. Avšak farní obce se dosud neustavily, ježto zvláštní zákon, o němž se činí zmínka v § 37 zákona, dosud nebyl vydán. Bylo však stanoveno nařízením ze dne 31. prosince 1877, čís. 5 ř. zák. z roku 1878, že zatím věci katolických farních obcí jako dosud mají býti obstarávány zastupitelstvy místních obcí. Zastupitelstva tato mají se tudíž usnášeti o přispěvcích, jež farní obec postihují anebo od ní mají býti převzaty, a mají se starati o jejich úhradu a vymáhání. Tím však zůstal nedotčen obor působnosti kostelních konkurenčních výborů, které v jednotlivých zemích podle zvláštních zemských zákonů tu jsou. Pro Moravu přichází v úvahu zákon ze dne 2. dubna 1864, čís. 11 z. zák. Jaký obor působnosti je přikázán kostelním konkurenčním výborům, uvedl již soud odvolací, který poukázal též k tomu, že výbory ty nejsou povolány spravovati kostelní jmění. To bylo nutno předeslati, by bylo doličeno, že ke správě kostelního jmění jest povolán i farář, který je představitelem tohoto jmění, jež podle občanského i církevního práva má povahu nadace. Dovolatelce lze přisvědčiti v tom, že kostelníci nepatří k zákonným zástupcům kostelního jmění, nelze jí však dáti za pravdu, pokud hájí názor, že kostelníci jsou jen sluhý farářovými a že nemohou býti požívateli kostelního jmění. Podle ustáleného názoru správního soudu vídeňského (Budwinski čís. 8205 (A) jest úkony kostelníků (a organistů) považovati za služby k účelům bohoslužebným, za služby církevní. Důsledkem toho patří služební požitky kostelníků k potřebám kostelním. Faráři přísluší právo přijímati kostelníky, uzavíratí s nimi smlouvy služební a je zase propouštěti, což dovolatelka sama uznává. S přijímáním do služby jest nerozlučně spojeno také určování služebních požitků a jest proto nepochybné, že dispozice se služebními požitky náleží rovněž do oboru farářovy správy, pokud není prokázáno, že farář byl ve výkonu tohoto práva nějak omezen. Takové omezení žalovaná strana netvrdí. Držby práv nabývá se jejich výkonem ve vlastním jméně (§ 312 obč. zák.) a vyhledává se tudíž k tomu jednak vůle držitelská, vůle vykonávati obsah dotčeného práva jako práva vlastního jednak výkon práva. V souzeném případě jest zjištěno, že kostelníci římskokatolického kostela farního v B. užívali, správně požívali, louky »Posvátnice«, jejíž knihovni vlastníci jest žalovaná obec, přes čtyřicet let a že toto požívání bylo částí jejich služebních požitků. Z toho jest zřejmo, že kostelníci toto právo nevykonávali svým jménem, nýbrž jako zřízenci farního kostela na prospěch kostelního jmění jako nadace. Z dosavadních vývodů plyne dále, že tak činili následkem služební smlouvy s farářem, tedy s vědomím a souhlasem faráře, který byl výhradně oprávněn určovati služební požitky a s nimi disponovati. Jest proto považovati faráře v tomto oboru působnosti za představitele příslušného kostelního jmění jako nadace a, určil-li farář, by kostelník vykonával obsah práva požívacího v příčině oné louky, zračí se v tom vůle

držitelská, projevená zákonným zástupcem naznačené osoby právnické. Jsou tedy splněny oba předpoklady nabytí držby sporného práva požívacího, jeho výkon v rozsahu § 509 obč. zák. a vůle držitelská projevená jménem žalujícího kostela. S těmito úvahami souvisí zjištění soudu odvolacího, podle něhož, když si kostelník František B. (při nastoupení služby kostelnické) stěžoval na malý plat, odvětil mu farář, že k této službě náleží také louka. To jest ovšem jediným disposičním projevem farářovým, který ve sporu byl zjištěn, avšak již z toho, že smluvní podmínky, za jakých kostelníci byli do služby přijímáni, stanoviti a plat jim určovati náleželo farářům a že požívání louky »Posvátnice« bylo součástí služebních požitků, vyplývá nepochybně, že i ostatní faráři, kteří ve čtyřicetileté době vydržeci se na faře v B. vystřídali, disponovali se sporným právem požívacím tak jako farář. Tento úsudek je tím bezpečnější, ana žalovaná obec ani netvrdí, že se převod výkonu práva požívacího z jednoho kostelníka na druhého dál z jejího příkazu nebo za její účasti. Než, i kdyby bylo přihlíženo jen k řečenému zjištění odvolacího soudu, bylo by ve zjištěném projevu farářově shledávati schválení výkonu práva požívacího jménem farního kostela, jež by působilo nazpět až k počátku doby vydržeci (§ 1016 obč. zák.). Jsou tedy splněny veškeré podmínky mimořádného vydržení sporného práva požívacího podle §§ 1472 a 1477 obč. zák. Důkaz obmyslnosti držby, o který se žalovaná strana pokusila, se jí nezdařil. Okolnost, že sporné právo požívací nebylo v kostelních účtech uvedeno, jest pro právní posouzení lhostejno, neboť toto opomenutí nemění nic na skutečnosti, že držba práva požívacího byla, jak doličeno, přes čtyřicet let jménem farního kostela skutečně vykonávána. Výnos stát. min. ze dne 28. srpna 1865, čís. 6657 nemá tu významu. Z toho, že daň zapravovali kostelníci sami, nelze ve prospěch stanoviska žalované těžiti, neboť tato věc se týká vnitřního poměru mezi žalujícím kostelem pokud se týče farářem jako správcem kostelního jmění a kostelníkem a nemá významu pro rozhodnutí, proč tento poměr co do placení daně byl upraven, jak dovolatelka praví. Skutečnost, že částka 7 Kč, kterou kostelníci ročně jako daň žalované obci zapravovali, neodpovídala přesné výši daní a přírážek na louku »Posvátnici« připadajících, nemá pro posouzení otázky bezelstnosti držby na straně žalujícího kostela významu, jak doličil již soud odvolací. Uvedl-li pak týž soud, že žalovaná obec nebyla zákonem zavázána, by přispívala na potřeby kostelní právě poskytnutím požívání louky, nelze z toho vyvozovati, že tak činila dobrovolně a že nebylo vůbec její povinností přispívati na potřeby kostelní. Ostatně je důvod, z jakého žalovaná obec poskytla požívání louky na částečnou úhradu služebních požitků kostelníků po případě trpěla toto požívání, v tomto případě lhostejný, poněvadž se žalobní nárok opírá o vydržení více než čtyřicetileté.

Čís. 8570.

Byla-li žaloba podána na neexistující již právní podmět, ale do sporu se pustil jeho právní nástupce, lze na základě právoplatného rozsudku